JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Nowa podstawa programowa (Dz.U. 2026 poz. 378). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

PIERWSZA ŁAWKA

★ TEKST DO ODCZYTANIA: ROBOT DOSIO IDZIE DO SZKOŁY

1. Do klasy 4b przyjechał na miesiąc robot Dosio (ROBO-DOS). Zna wszystkie słowa ze słownika, ale każde rozumie dosłownie, czyli dokładnie tak, jak brzmi.

2. Na pierwszej lekcji Ola siedziała naburmuszona i na nikogo nie patrzyła.
– Ola ma dziś **muchy w nosie** – westchnął Kuba.
Dosio natychmiast podjechał do Oli z packą na muchy.
– Proszę się nie ruszać! Zaraz je wypłoszę!
Ola parsknęła śmiechem i humor od razu jej się poprawił.

3. Potem Kuba zapatrzył się w okno.
– Kuba, znowu **bujasz w obłokach**? – zapytała pani.
Robot wystawił czujnik za okno.
– Na niebie nie wykryłem żadnej huśtawki. Kuba siedzi na krześle. Krzesło się nie buja.

4. Na matematyce Zosia nie mogła rozwiązać zadania.
– **Rusz głową**, Zosiu – zachęciła pani.
Dosio zaczął kręcić głową w prawo i w lewo, aż zaskrzypiały mu śrubki.
– Ruszam, ruszam! Ale wynik się nie pojawia!

5. Na przerwie Tymek zdradził robotowi sekret o niespodziance dla pani.
– Tylko **trzymaj język za zębami**! – szepnął.
Dosio wysunął metalowy język i ostrożnie schował go za zęby.
– Mmm-mmm… Do kiedy mam go tak trzymać?

6. Na angielskim był krótki test.
– To była **bułka z masłem**! – ucieszył się Kuba.
Dosio zajrzał pod ławkę, do plecaka i do kosza.
– Nie widzę bułki. Gdzie jest masło?

7. Po teście okazało się, że Zosia dostała szóstkę.
– Uff, **kamień spadł mi z serca** – powiedziała.
Robot zapalił czerwoną lampkę.
– Uwaga! Spadający kamień! Wszyscy pod ławki!

8. Wtedy przez otwarte okno wleciała osa. Tymek **wziął nogi za pas** i wybiegł na korytarz.
Dosio długo oglądał swój pasek.
– Jak zmieścić dwie nogi za jednym paskiem?

9. Na koniec dnia pani Lena poklepała robota po metalowym ramieniu.
– Nie martw się, Dosiu. Masz **głowę na karku**, więc szybko się nauczysz.
Robot spojrzał w lustro i odetchnął z ulgą.
– Rzeczywiście. Głowa jest na karku. Wszystko się zgadza.

Instrukcja dla nauczyciela

Cel zajęć

- Uczniowie utrwalają znaczenie 53 częstych związków frazeologicznych: z częściami ciała, nazwami zwierząt, jedzeniem, kolorami i pogodą, kilka innych oraz frazeologizmy z mitów greckich i z Biblii.
- Uczniowie odróżniają znaczenie dosłowne od przenośnego i używają frazeologizmów we własnych zdaniach.
- Podstawa programowa: klasa 4 – podstawa 2026, obszar „Świadomość języka", wymagania 5–7; klasy 5–6 – podstawa 2017 w brzmieniu z 2024 r., kształcenie językowe, wymagania II.2.4 i II.2.5.

Przygotowanie

- Wydrukuj karty na grubszym papierze (160–200 g/m²), **jednostronnie**. Kolor nie jest potrzebny – karty są czytelne w druku czarno-białym.
- Wytnij karty wzdłuż linii przerywanych. Kostki domina i karty memory warto zalaminować – posłużą kilku klasom.
- Każdą grę przechowuj w osobnej kopercie. Na kopercie zapisz nazwę gry i liczbę kart: domino – 24 kostki, „Ja mam… Kto ma…?" – 30 kart, memory – 40 kart (20 par), kalambury – 30 kart.
- Każda kostka i karta ma mały kod (np. D07, J12, M05). Kod pomaga sprawdzić kompletność zestawu i kolejność według klucza. W memory karta ze znaczeniem ma inny kod niż jej frazeologizm, więc kod nie zdradza pary.
- Na stoliki możesz położyć „Słowniczek gracza" (osobny plik powtórki) – to ściąga dla uczniów, którzy potrzebują wsparcia.

Domino frazeologiczne (24 kostki, 15–20 minut)

- Grają grupy 3–4-osobowe. Rozdaj kostki po równo: 8 kostek dla 3 graczy albo 6 kostek dla 4 graczy.
- Lewa, szara połowa kostki to **znaczenie**, prawa – **frazeologizm**.
- Pierwszy gracz kładzie dowolną kostkę. Następni dokładają kostki z obu stron łańcucha: obok frazeologizmu kładą kostkę z jego znaczeniem, obok znaczenia – kostkę z pasującym frazeologizmem.
- Gracz, który nie ma pasującej kostki, czeka na kolejną turę. Wygrywa osoba, która pierwsza odłoży wszystkie kostki.
- Łańcuch jest zamknięty: na końcu ostatnia kostka pasuje do pierwszej i powstaje koło. Jest tylko jedna poprawna kolejność.
- Wariant dla par: ułóżcie cały łańcuch w 10 minut. Sprawdźcie kolejność kodów z kluczem.

JĘZYK POLSKI · KLASA 4 · DZIAŁ 1: DOSŁOWNIE CZY W PRZENOŚNI? ZWIĄZKI FRAZEOLOGICZNE

Sprawdzian: Dosłownie czy w przenośni? Związki frazeologiczne – grupa A

30 minut · 22 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 22 pkt

1 **Połącz związek frazeologiczny z jego znaczeniem. Wpisz literę.** ___ / 5 pkt

1. mieć oczy dookoła głowy
2. puszczać coś mimo uszu
3. bułka z masłem
4. nie mieć zielonego pojęcia
5. bujać w obłokach

a) nic nie wiedzieć
b) marzyć i nie myśleć o tym, co dookoła
c) coś bardzo łatwego
d) wszystko widzieć i zauważać
e) nie zwracać uwagi na czyjeś słowa
f) być bardzo szczęśliwym

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____ 5 ____

2 **Przeczytaj zdania. Otocz D przy znaczeniu dosłownym. Otocz P przy znaczeniu przenośnym.** ___ / 4 pkt

1. Sąsiad ciągle wtyka nos w nie swoje sprawy.	D	P
2. Pies wsunął nos pod kołdrę.	D	P
3. Mama ugotowała zupę z czerwonych buraków.	D	P
4. Na urodzinach Kuby było gości tyle, co kot napłakał.	D	P

3 **Przeczytaj zdania. Wybierz wyrazy, które pasują do luki.** ___ / 1 pkt

> Kuba opowiadał o wakacjach bez końca. Pani Lena poprosiła: „Mów krótko i nie…”

A. zadzieraj nosa!
B. bujaj w obłokach!
C. łam sobie głowy!
D. lej wody!

4 **Przeczytaj zdania. Wybierz wyrazy, które pasują do luki.** ___ / 1 pkt

> Ola przez tydzień ćwiczyła na pianinie. Na koncercie zagrała bez błędu i…

A. była w siódmym niebie.
B. miała kurzą pamięć.
C. puściła to mimo uszu.
D. wpuściła kogoś w maliny.

JĘZYK POLSKI · KLASY 5–6 · DZIAŁ 1: SKĄD SIĘ WZIĘŁY TE POWIEDZENIA? FRAZEOLOGIZMY Z MITÓW I BIBLII

Sprawdzian: Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – grupa A

25 minut · 20 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 20 pkt

1 **Połącz frazeologizm z jego dzisiejszym znaczeniem. Wpisz literę.** ___ / 5 pkt

1. syzyfowa praca	a) niewyczerpane źródło dobrych rzeczy
2. puszka Pandory	b) ktoś, kto zbłądził, ale się opamiętał i wrócił
3. wdowi grosz	c) ciężka praca, która nie daje efektu
4. róg obfitości	d) niewielki dar dany z serca przez kogoś, kto sam ma mało
5. syn marnotrawny	e) sprawa, której poruszenie sprowadza wiele kłopotów

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____ 5 ____

2 **Przyporządkuj frazeologizmy do źródła. Wpisz je w odpowiednią kolumnę tabeli.** ___ / 6 pkt

herkulesowa siła wieża Babel nić Ariadny salomonowy wyrok pięta Achillesa zakopać talent

z mitów greckich	z Biblii

3 **„Po meczu szatnia wyglądała jak stajnia Augiasza". Co to znaczy?** ___ / 1 pkt

A. W szatni był ogromny bałagan.
B. W szatni było bardzo czysto.
C. W szatni stały konie.
D. W szatni było wielu kibiców.

4 **Michał przestał ćwiczyć grę na pianinie, choć szło mu świetnie. Babcia powiedziała: „Nie zakopuj talentu!". Co miała na myśli?** ___ / 1 pkt

A. Nie chwal się swoimi zdolnościami.
B. Nie zakopuj pieniędzy w ogrodzie.
C. Nie pożyczaj nikomu swoich pieniędzy.
D. Nie przestawaj rozwijać swoich zdolności.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – w praktyce

Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 14 pkt

1 Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

___ / 9 pkt

Rękawica, szranki i kopia, czyli rycerze w naszej mowie

(1) Kiedy komentator mówi, że mistrzyni szachowa podjęła rękawicę, a dwaj radni od miesięcy kruszą kopie o nowy park, mało kto wyobraża sobie rycerzy w zbrojach. A jednak te wyrażenia przyszły do nas wprost z dawnych wieków. Frazeologizmy działają jak skamieniałości: zachowują ślad świata, którego już nie ma.

(2) Najbardziej znane jest wyrażenie *rzucić komuś rękawicę*. Według dawnego obyczaju rycerz, który chciał wyzwać kogoś na pojedynek, rzucał przed nim rękawicę. Kto ją podniósł, przyjmował wyzwanie. Dziś mówimy tak o każdym wezwaniu do walki, rywalizacji albo sporu, a odpowiedzią na nie jest *podjęcie rękawicy*.

(3) Z turniejami rycerskimi wiążą się kolejne frazeologizmy. Szranki to ogrodzony plac, na którym toczyły się średniowieczne turnieje. Rycerz, który wjeżdżał na taki plac, przystępował do rywalizacji – stąd *stanąć w szranki*. Konni zawodnicy uderzali w siebie kopiami, czyli długimi drzewcami, które często pękały. Dzisiejsze *kruszenie kopii* to zawzięty spór.

(4) Mamy też własnego rycerza wzorowego. Zawisza Czarny z Garbowa żył na przełomie XIV i XV wieku, walczył pod Grunwaldem i słynął z tego, że zawsze dotrzymywał słowa. Na jego słowie – jak powiedzielibyśmy dziś – można było budować jak na skale. Dlatego o kimś, komu w pełni ufamy, mówimy, że *można na nim polegać jak na Zawiszy*.

(5) Nie wszystkie „rycerskie” wyrażenia pochodzą ze średniowiecza. *Wrócić z tarczą* (zwycięsko) i *wrócić na tarczy* (pokonanym) zawdzięczamy starożytnej Sparcie. Według przekazów spartańskie matki żegnały synów słowami: „z tarczą albo na tarczy”. Znaczyło to: wróć jako zwycięzca albo niesiony na tarczy jako poległy, ale nie porzucaj tarczy w ucieczce.

(6) Historia frazeologizmów to nie tylko ciekawostka. Kto pamięta o rękawicy rzucanej przed przeciwnikiem, nie pomyli *rzucenia rękawicy* z jej *podjęciem*. A kto wie, czym były szranki, użyje tego wyrażenia w wypracowaniu pewnie i precyzyjnie.

Tekst przygotowany do zestawu

PIERWSZA ŁAWKA

★ QUIZ-BLEF: TRZY ZNACZENIA, JEDNO PRAWDZIWE

Jak grać (6 minut, te same drużyny): czytasz frazeologizm i trzy znaczenia. Drużyny mają 30 sekund na naradę i podnoszą kartkę A, B albo C. Za trafienie drużyna dostaje 1 punkt. Po każdej rundzie przeczytaj prawdziwe znaczenie i krótko je skomentuj. Te frazeologizmy są nowe dla większości uczniów – gra uczy, że znaczenia frazeologizmu **nie** zgadujemy ze słów, tylko sprawdzamy w słowniku.

Runda	Frazeologizm	A	B	C	Prawdziwe
1	**mieć węża w kieszeni**	ciągle gubić klucze i drobne rzeczy z kieszeni	być skąpym i niechętnie wydawać pieniądze	umieć wybrnąć z każdej, nawet trudnej sytuacji	**B**
2	**zjeść z kimś beczkę soli**	bardzo dobrze kogoś poznać i wiele z nim przeżyć	głośno pokłócić się z kimś przy wspólnym obiedzie	dla żartu przesolić komuś zupę przed wizytą gości	**A**
3	**obiecywać gruszki na wierzbie**	obiecywać prezent, który przyjdzie dopiero za rok	chwalić się owocami zebranymi w swoim ogrodzie	obiecywać coś wspaniałego, czego nie da się spełnić	**C**
4	**rzucać grochem o ścianę**	mówić coś na próżno, bo nikt nie słucha rad ani próśb	hałasować w klasie, żeby wszyscy zwrócili na nas uwagę	marnować jedzenie, bawiąc się na szkolnej przerwie	**A**

Komentarze po rundach: 1 – wąż w kieszeni „pilnuje” pieniędzy, więc trudno po nie sięgnąć; 2 – żeby zjeść razem beczkę soli, trzeba by spędzić ze sobą bardzo dużo czasu; 3 – na wierzbie gruszki **nie** rosną, więc taka obietnica jest bez pokrycia; 4 – groch odbija się od ściany i nic się **nie** zmienia, tak jak słowa, których ktoś nie słucha.

Wariant dla zdolnych lub na kolejną lekcję: drużyna dostaje frazeologizm (np. „wpaść jak śliwka w kompot”), sprawdza znaczenie w słowniku i układa dla innych własne trzy znaczenia, w tym jedno prawdziwe.

Domino frazeologiczne · arkusz 2 z 2

✂ Wytnij kostki wzdłuż linii przerywanych. Połącz frazeologizm z jego znaczeniem. Ułóż wszystkie kostki w zamknięte koło.

ZNACZENIE ktoś zupełnie nie ma słuchu muzycznego	**wpaść komuś w oko** D13	ZNACZENIE coś bardzo łatwego do zrobienia	**kupić kota w worku** D14
ZNACZENIE jasno i wyraźnie	**ranny ptaszek** D15	ZNACZENIE kupić coś, czego się nie obejrzało	**mieć duszę na ramieniu** D16
ZNACZENIE zupełnie nic nie wiedzieć	**żyć jak pies z kotem** D17	ZNACZENIE ktoś, kto umie naprawić prawie wszystko	**jak grzyby po deszczu** D18
ZNACZENIE udawany, obłudny żal	**wpaść jak śliwka w kompot** D19	ZNACZENIE być mądrym i zaradnym	**bułka z masłem** D20
ZNACZENIE szybko uciec	**musztarda po obiedzie** D21	ZNACZENIE coś bardzo rzadkiego i przez to cennego	**patrzeć przez różowe okulary** D22
ZNACZENIE coś, co przyszło za późno i jest już zbędne	**słoń nadepnął komuś na ucho** D23	ZNACZENIE mówić lub pisać dużo, ale nie na temat	**złota rączka** D24

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Frazeologia z klasą – pakiet 5 materiałów o związkach frazeologicznych, klasy 4–8

Podgląd pokazał 10 z 114 stron. Pełna wersja: 114 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Dosłownie czy w przenośni? Związki frazeologiczne – zestaw kart pracy z frazeologii z powtórką, klasa 4
- Skąd się wzięły te powiedzenia? Frazeologizmy z mitów i Biblii – zestaw kart pracy z frazeologii z powtórką, klasy 5–6
- Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – zestaw kart pracy z frazeologii z powtórką, klasy 7–8
- Mieć muchy w nosie? Robot Dosio i frazeologiczne kalambury – scenariusz lekcji o związkach frazeologicznych, klasa 4
- Frazeologiczne gry do druku – domino, „Ja mam… Kto ma…?”, memory i kalambury, klasy 4–6

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/frazeologia-z-klasa-pakiet-klasy-4-8